

ДЕРЖАВНЕ БУДІВНИЦТВО У ПЕРІОД ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Written by СТЕЦЬ АНАСТАСІЯ МИКОЛАЇВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)
Thursday, 30 May 2019 08:26

Процес здобуття ЗУНР розпочався у ніч на 1 листопада 1918 р. українські військові з'єднання взяли під свій контроль усі стратегічні пункти Львова. Головну роль в організації цього «Листопадовому зриву» відіграв Дмитро Вітовський. Першим урядом став тимчасовий Державний Секретаріат, який очолив К. Левицький. Отже, нова держава проголошена 1 листопада 1918 р., а юридично закріплена (тобто прийняті закони, що визначали політичні, економічні, соціальні основи розвитку суспільства) 13 листопада 1918 р. із назвою Західноукраїнська Народна Республіка (далі – ЗУНР). Держава, яка є в процесі державотворення, починає своє створення з прийняття законів, які будуть підґрунтям для подальшого державотворчого процесу. Тому розглядаючи ЗУНР, можна сказати, що першим і єдиним конституційним актом є «Тимчасовий основний закон». У ньому прописані такі основні аспекти: чітке визначення території, наявність суверенітету, державне заступництво та символіка, а саме – герб – золотий лев на синьому полі, а згодом тризуб, і синьо-жовтий прапор; затверджено державну печатку. На мою думку, прийняття «Тимчасового основного закону» є першим і найголовнішим етапом державного будівництва в період ЗУНР [2, с. 193] .

Наступним важливим кроком до створення єдиної держави є формування Української Галицької Армії. Як стверджує М.В. Кравчук: «Збройні формування Українських січових стрільців на чолі з Д. Вітовським стали рушійною силою в створенні української держави на західних землях України. Саме їхніми зусиллями закладений фундамент формування національної, державницької свідомості українців, що реально дало можливість проголосити власну державу.» На мою думку, саме створення повноцінної армії є невід'ємною частиною державотворення. Оскільки, оборона – це одна з найважливіша функція держави, а якщо функція не виконується, то, відповідно, держава не є функціональною. Окрім того, постійне і стійке військо продукує патріотизм, і як результат- міцна держава і народ, який в критичних ситуаціях не буде осторонь [2, с. 2] . Ще одним кроком до єдиної держави стало прийняття Закону «Про використання мови у зовнішньому і внутрішньому урядуванні державних влад та урядів, публічних інститутів та державних підприємств у Західній обласні Української Народної Республіки», прийнятий 15 лютого 1919 року. Він постановив що «державною мовою на Західній Обласі Української Народної Республіки є мова українська» [4] .

Важливою ланкою державного механізму ЗУНР були судово-прокурорські органи. 21 листопада 1918 р. УН Рада прийняла закон «Про тимчасову організацію судів і судової влади. Тимчасово судові функції в ЗУНР продовжували виконувати суди колишньої Австро-угорської монархії під керівництвом держсекретарства юстиції. Виходячи з цього, всі старі судді, які не скомпрометували себе антинародною, антиукраїнською діяльністю і прийняли присягу чесно служити ЗУНР, могли залишатися на своїх місцях [5] .

Продовжуючи реформу судової системи, УН Рада 11 лютого 1919 р. видала закон про утворення в повітах трибуналів першої інстанції – для розгляду кримінальних справ. Суддів цих трибуналів призначало секретарство юстиції [2, с. 192-193] .

Поновили в ЗУНР свою діяльність адвокати, об'єднані у палату адвокатів. Вони присягнули, що дотримуватимуться законів країни і служитимуть в ім'я її блага. Розпорядженням секретарства юстиції від 1 березня була створена нотаріальна служба. Нотаріуси також прийняли присягу на вірність Українській державі та виконували всі нотаріальні дії від її імені [5] .

8 квітня 1919 р. було прийнято закон "Про право громадянства Західної області УНР і

Written by СТЕЦЬ АНАСТАСІЯ МИКОЛАЇВНА, студентка юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (м.Тернопіль)

Thursday, 30 May 2019 08:26

правовий статус чужоземців". Кожна людина, яка в день проголошення закону мала право належності до якої-небудь міської або селянської общини, вважалася громадянином УНР. Закон визнавав всіх осіб громадянами всіх осіб за їхнім бажанням і власноручною заявою, поданою до 20.04.1919. В іншому випадку вони вважались чужинцями [3, с. 118-119].

Зі створенням на західноукраїнських землях Української Національної Ради (далі – УНРада) в жовтні 1918 р. береться курс на відродження національної освіти, а саме: повну українізацію школи, видання шкільних підручників, одержавлення українських гімназій, створення Державного Секретаріату освіти і віросповідань тощо. Величезну роль у цьому процесі відіграла шкільна освіта як чинник розвитку державотворчих процесів, яка, власне, і проводила роботу, пов'язану з ліквідацією неписьменності серед дорослого населення [6, с. 219] .

Отже, становлення української правової держави відбувалось. Чи можна назвати ЗУНР державою? На мою думку, так. Обґрунтувати можна тим, що для держави притаманні такі риси як: наявність бюджетної системи, громадянства або підданства, політико-територіальна організація, загальнообов'язкові правила поведінки, суверенітет. Як бачимо, з вище перелічених законів, які були прийняті та виконувались, ЗУНР – українська правова держава, яка пройшла тернистий шлях до здобуття незалежності та самостійності. Безперечно, досягти ідеальної, повної злагоди в умовах громадянської було неможливо. І все ж демократам, прихильникам державного відродження України для забезпечення злагоди слід було докладати більше зусиль, насамперед, у сфері соціально-економічної політики.

Список використаних джерел: 1. Кравчук М.В. Армія в державотворенні західноукраїнської народної республіки: організаційно-правові основи.

Актуальні проблеми правознавства

. 2017. №3. С. 25-30.

2. Ухач В.З. Історія держави і права України: Навчальний посібник (конспекти лекцій). Тернопіль: Вектор. 2018. 378 с.

3. Тимченко Р. Державне будівництво та політико-економічні перетворення ЗУНР (листопад 1918 – червень 1919 рр.). Проблеми вивчення історії Української революції 1917-1921 років. Київ: Інститут історії України НАН України. 2011. №6. С. 111-144.

4. Закон «Про державну мову» від 15.02.1919

5. Ситник О.М. Досвід державного будівництва ЗУНР як вияв прагнення до соборності українських земель. URL http://www.iai.dn.ua/_u/iai/dtp/CONF/11/articles/sec2/s2a11.html

6. Купрійчук В. Державне управління у галузі освіти Західноукраїнської Народної Республіки (листопад 1918 – 1919 рік). Соціальна і гуманітарна політика. Київ:

Вісник Національної академії державного управління

. 2013. №29. С. 2018-225. {jcomments on}